

Ośrodki bohemistyczne w Polsce

Nauczanie języka i literatury czeskiej w Polsce posiada długoletnią tradycję. Pierwsze wykłady z języka i literatury czeskiej zostały odnotowane w historii Uniwersytetu Jagiellońskiego i datują się na rok 1818¹. Nawet jeśli regularne studia bohemistyczne wprowadzono na Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie najwcześniej rozpoczęto kształcenie polskich bohemistów, w roku 1950, to jednak trudno pominąć wcześniejsze formy propagowania języka i literatury czeskiej – czy przekazywania wiedzy o literaturze czy języku czeskim – w formie albo wykładów dla osób zainteresowanych, albo studiów stawistycznych (dzisiaj rozumianych jako kierunek slawistyka ogólna). Już bowiem sam fakt, że znalazło się tyle osób, by uruchomić kursowe wykłady bohemistyczne, świadczy o zainteresowaniu tą problematyką od początku XIX wieku. I zainteresowanie to nie spada, a wręcz przeciwnie. Podczas gdy w roku 1950 istniała tylko jedna bohemistyka w Polsce (na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie), to w roku 2008 jest ich 12, z czego w 4 ośrodkach kształci się w pełnym cyklu magisterskim filologicznym (Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Wrocławski), w jednym – w pełnym cyklu magisterskim kulturoznawczym (Uniwersytet Warszawski), w 4 – w cyklu licencjackim filologicznym (Uniwersytet Opolski, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej) i w trzech jako specjalność innego kierunku filologicznego (Uniwersytet im. Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, i Uniwersytet Szczeciński). Rozpatruje się także możliwość utworzenia specjalności bohemistycznej lub przynajmniej lektoratu języka czeskiego w innych uczelniach polskich.

Można więc powiedzieć, że obecnie nauka języka i literatury czeskiej odbywa się na kilku poziomach, poczynając od najniższego (w rozumieniu dydaktyki uniwersyteckiej), tzn. od nauki na lektoracie języka czeskiego, a kończąc na studiach magisterskich z zakresu filologii czeskiej. Jest to zależne od kilku czynników. Po pierwsze od tego, czy dany ośrodek posiada wystarczającą kadrę pedagogiczną, aby uzyskać prawo prowadzenia studiów filologicznych na poziomie licencjackim lub magisterskim. Po drugie od tego, jakie jest zapotrzebowanie na absolwentów filologii czeskiej, jaką mają oni możliwość wyjazdu na studia do Czech, a następnie podjęcia pra-

¹ Por. T. Z. Orłoś, *Krakovská bohemistika*, „Práce z dějin slavistiky” VI, 1982, s. 125.

cy w swoim zawodzie. Po trzecie, jakie kontakty naukowe i dydaktyczne posiada dany ośrodek z ośrodkami akademickimi w Republice Czeskiej. Po czwarte zaś, czy dany ośrodek ma tradycję w prowadzeniu badań naukowych w zakresie językonawstwa i/lub literaturoznawstwa czeskiego (czy – szerzej – sławistycznego), a także dydaktyki w tym zakresie. Jest to bowiem bardzo istotne, ponieważ ośrodki, które mają już jakieś osiągnięcia na polu badawczym, starają się utrzymać również dydaktykę w zakresie sławistyki. Przykładem może być Uniwersytet Wrocławski czy Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie w ostatnich kilku lub kilkunastu latach „odrodziła” się bohemistyka. Współcześnie najważniejszy z nich to czynnik pierwszy, co widać choćby na przykładzie Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika, który prowadził studia magisterskie w zakresie filologii czeskiej, jednakże w związku z brakiem własnej kadry pedagogicznej musiał zmknąć studia magisterskie (i licencjackie) na kierunku bohemistycznym (kierunek filologia, specjalność filologia czeska) i kontynuować naukę języka czeskiego w formie albo lektoratów języka czeskiego, albo specjalizacji bohemistycznej na innych kierunkach – przede wszystkim – sławistycznych, ponieważ chętnych uczenia się języka czeskiego i poznawania literatury czeskiej nie ubywa.

Omawiając zatem polską bohemistykę w węższym rozumieniu, trzeba stwierdzić, że nauczanie języka czeskiego odbywa się w 12 ośrodkach akademickich (por. wykres 1). Można je podzielić na ośrodki:

- 1) prowadzące studia **filologiczne**:
 - a) magisterskie,
 - b) licencjackie,
- 2) prowadzące studia **kulturoznawcze** z rozbudowanym blokiem czeskim,
- 3) prowadzące **lektoraty** lub rozbudowane **specjalizacje bohemistyczne**.

Do grupy pierwszej (pkt 1a) należą ośrodki akademickie, które posiadają wystarczającą kadre pedagogiczną, by móc prowadzić studia licencjackie i magisterskie, i które uzyskały akredytację Państwowej Komisji Akredytacyjnej oraz Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej. W ośrodkach tych prowadzone są rozległe badania naukowe w zakresie bohemistyki. Należą do nich: Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Śląski w Katowicach (siedziba Instytutu Filologii Słowiańskiej znajduje się w Sosnowcu), Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytet Wrocławski. W niektórych z nich prowadzone są jeszcze studia magisterskie pięcioletnie. Jednakże ze względu na rozporządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego i Nauki we wszystkich szkołach wyższych należy przejść na system boloński. Z tego względu pięcioletnie studia magisterskie są na ukończeniu.

Do grupy drugiej (pkt 1b) należą ośrodki akademickie, które posiadają kadre pedagogiczną mogącą prowadzić studia bohemistyczne na poziomie licencjackim. W związku z tym uzyskały one akredytację jedynie Państwowej Komisji Akredyta-

cyjnej na prowadzenie dydaktyki na kierunku filologia, specjalność filologia czeska (lub słowiańska profil czeski) I stopnia. Należą do nich: Uniwersytet Opolski, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu oraz Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej.

Do grupy trzeciej (pkt 2) należy jedynie Uniwersytet Warszawski, który zdecydował się przeprofilować studia bohemistyczne na kulturoznawcze. W związku z tym Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej uzyskał akredytację Państwowej Komisji Akredytacyjnej na prowadzenie kierunku studiów kulturoznawstwo, który następnie sprofilował tak, aby w ramach planu zajęć na tym kierunku był obecny rozbudowany blok bohemistyczny.

Legenda

Kraków – ośrodek prowadzący bohemistyczne studia filologiczne magisterskie

Warszawa – ośrodek prowadzący bohemistyczne studia kulturoznawcze magisterskie

Opole – ośrodek prowadzący bohemistyczne studia filologiczne licencjackie

Szczecin – ośrodek prowadzący kursy języka czeskiego lub specjalizacje bohemistyczne

Wykres 1. Rozmieszczenie ośrodków bohemistycznych w Polsce

Do grupy czwartej (pkt 3) należą ośrodki akademickie, które nie posiadają akredytacji Państwowej Komisji Akredytacyjnej na prowadzenie kierunku filologia, specjalność filologia czeska (lub filologia słowiańska profil czeski). Jest to związane przede wszystkim z brakiem tzw. samodzielnych pracowników naukowych, którzy mogliby akredytować dany kierunek. Jak już wyżej wspomniałem, najlepszym przykładem jest Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika, który posiadał takie prawa, ale utracił je w wyniku braku pracownika samodzielnego. Do tej grupy należy zaliczyć także: Uniwersytet im. Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie i Uniwersytet Szczeciński, w których brakuje bohemistycznej kadry pedagogicznej. Mimo to podejmują one działania na rzecz propagowania języka i literatury czeskiej. Miejmy nadzieję, że w najbliższych kilku (lub kilkunastu) latach będziemy mogli powiedzieć, że ośrodki te należą do co najmniej grupy drugiej ośrodków bohemistycznych. Cenne natomiast jest to, że dyrekcje instytutów tych ośrodków wychodzą naprzeciw zainteresowaniom studentów i organizują albo lektoriaty, albo specjalizacje bohemistyczne.

Istnieją w Polsce również takie ośrodki akademickie, w których niejako „sezonowo” uczy się języka czeskiego, co jest zależne od zainteresowanych nauczeniem się tego języka. Do takich można zaliczyć (np.) Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Wałbrzychu, Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Legnicy czy Kolegium Karkonoskie w Jeleniej Górze.

Innym problemem są skrypty i podręczniki do nauczania Polaków języka czeskiego. Ten problem wymaga osobnego omówienia. Jednakże ze względu na dydaktyczny charakter niniejszego opisu chciałbym o nim choćby wspomnieć. Pomoce do nauki języka i literatury czeskiej możemy podzielić na kilka grup:

1. Skrypty i podręczniki do nauki języka lub literatury czeskiej, a także antologie tekstów;
2. Słowniki języka czeskiego;
3. Rozmówki czesko-polskie;
4. Inne materiały pomocne w dydaktyce na filologii czeskiej.

Do pierwszej grupy zaliczymy podręczniki do nauki języka czeskiego, podręczniki do nauki gramatyki czeskiej, jak również skrypty i podręczniki do nauki literatury czeskiej, w tym także antologie tekstów. Są to następujące prace²:

- Henryk Batoński, *Podręcznik języka czeskiego*, Księźnica Atlas, Wrocław-Warszawa 1950, 139 s.
- Anna J. Bluszcz, Jaroslav Reska, *Zwizły kurs języka czeskiego. Cz. 1*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1993, 163 s.
- Jiří Damborský, *Mluvte česky? Zwizlý kurs języka czeskiego*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1972, 280 s.

² W poniższych wykazach prac użytecznych w dydaktyce języka czeskiego zachowałem kolejność alfabetyczną, aby nie wartościować poszczególnych opracowań. Takie podejście wymaga zdecydowanie szerszego, osobnego omówienia.

- Josef Hron, *Podstawowy kurs języka czeskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1969, 106 s.
- Jindřich Jirásek, *Podstawowy kurs języka czeskiego dla początkujących*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1975, 110 s.
- Jindřich Jirásek, *Podstawowy kurs języka czeskiego. Cz. 1*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1985, 156 s.
- Dariusz Konderla, Irena Konderlová, *At' se Vám dáří! Podręcznik do nauki języka czeskiego*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu, Racibórz 2004, 294 s.
- Jiřina Rutová, *Český jazyk pro mirněpokročilé*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1982, 236 s.
- Jiřina Rutová, *Český jazyk pro pokročilé*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1994, 163 s.; 2 wyd. – 1999³.
- David Short, *Język czeski dla początkujących*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2007, 433 s. + 2 CD.
- Lenka Vitová, *Český nejen pro filology. Díl 1. Pracovní kniha: gramatika, texty, konverzační témata, cvičení, přílohy, slovníček*, Wydawnictwo Poznańskich Studiów Polonistycznych, Poznań 2002, 212 s.; 2 wyd. popr. i poszerz. – 2003, 221 s.
- Mieczysław Bałowski, *Gramatyka czeska w tabelach*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu i Wydawnictwo Pro, Racibórz 2004, 104 s.
- Anna J. Błuszcz, Jaroslav Reska, Marián Servátka, *Rekcia czasowników polskich, czeskich i słowackich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1991, 109 s.
- *Chrestomatia słowiańska, cz. 2. Teksty zachodniosłowiańskie (ze słowniczkiem)*, red. Tadeusz Lehr-Spławiński, Wydawnictwo Studium Słowiańskiego UJ, Kraków 1950, 291 s.
- Jiří Damborský, *Podstawy gramatyki czeskiej. Podręcznik*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1970, 189 s.
- Tadeusz Lehr-Spławiński, Zdzisław Stieber, *Gramatyka historyczna języka czeskiego. Cz. 1*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1957, 142 s.
- Tadeusz Lehr-Spławiński, *Zarys gramatyki historycznej języka czeskiego. Głosownia i fleksja historyczna*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Łódź–Kraków 1953, 125 s.; 2 wyd. – 1957, 142 s.
- *Czesko-polska pozorna ekwiwalencja językowa. Materiały pomocnicze dla studentów, polskich bohemistów i czeskich polonistów*, oprac. pod red. Teresy Zofii Orłóś, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2004, 158 s.
- Ewa Siatkowska, Janusz Siatkowski, *Wybór tekstów staroczeskich*, Wydawnictwo Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1967; 2 wyd. popr. i uzup. – 1988, 216 s.

³ W przypadku kolejnych wydań danej publikacji ilość stron podaje jedynie wtedy, gdy wydanie zostało zmniejszone lub poszerzone, a jego wynikiem była zmiana ilości stron nowego wydania (zwiększenie lub zmniejszenie objętości publikacji).

- Tadeusz Lehr-Spławiński, *Gramatyka języka czeskiego*, Książnica – Atlas, Wrocław–Warszawa 1950, 79 s.
- Jacek Baluch, *Wykłady z literatury czeskiej 1918–1968*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1973, 2 wyd. skróc. – 1978, 105 s.
- *Czescy symboliści, dekadenci, anarchiści przełomu XIX i XX wieku*, oprac. Jacek Baluch, Ossolineum, Wrocław 1983, 402 s.
- *Hrabal, Kundera, Havel ... Antologia czeskiego eseju*, oprac. Jacek Baluch, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, Kraków 2001, 294 s.
- *Dzieje literatur europejskich*, t. 3, cz.1 [m.in.] *Literatura czeska*, red. Władysław Florjan, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, 1004 s.
- Józef Magnuszewski, *Historia literatury czeskiej. Zarys*, Ossolineum, Wrocław 1973, 382 s.
- *Czeska i słowacka pieśń ludowa*, wybór Anna Kamińska, oprac. Józef Magnuszewski, Ossolineum, Wrocław–Kraków 1960, 224 s.
- *Mały przewodnik pisarzy zachodniostwojańskich i południowostwojańskich*, red. naukowy Józef Magnuszewski, Wiedza Powszechna, Warszawa 1973, 505 s.
- Zdzisław Niedziela, *Literatura czeska w latach II wojny światowej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa–Kraków 1987, 74 s.

W Polsce wydawano dwujęzyczne słowniki czesko-polskie i polsko-czeskie już od bardzo dawna, dlatego należało je co jakiś czas aktualizować. W ostatnim okresie pojawiły się także słowniki tematyczne (całościowy dla poziomu nauczania A2 Grażyny Bałowskiej lub danego kręgu tematycznego, np. Janusza Guziura czy Urszuli Janus i Iwony Rajchel). Do prac słownikowych, które ukazały się w Polsce i są użyteczne w dydaktyce języka czeskiego dla Polaków, zaliczymy następujące publikacje:

- Grażyna Bałowska, *Mały słownik tematyczny czesko-polski*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu i Wydawnictwo „Pro”, Racibórz 2004, 272 s.
- Dobroslava Bergová, Henryk Batowski, *Kieszonkowy słownik czesko-polski i polsko-czeski*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1959, 250 s.; 2 wyd. 1973, 274 s.
- Iwona Imioło, *Kieszonkowy słownik czesko-polski, polsko-czeski*, Krakowskie Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2008, 737 s.
- Jarosław Müller, *Słownik minimum czesko-polski, polsko-czeski*, Wiedza Powszechna, Warszawa, 1973, 539 s.; 2 wyd. 1987, 141 s.
- Teresa Zofia Orłoś, Joanna Hornik, *Czesko-polski słownik skrzydlatych słów*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, Kraków 1996, 374 s.
- *Czesko-polski słownik zdradliwych wyrazów i pułapek frazeologicznych*, red. Teresa Zofia Orłoś, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2003, 385 s.; 2 wyd. popr. i uzupeł. – 2006, 389 s.

- Janusz Siatkowski, Mieczysław Basaj, *Słownik czesko-polski*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1991, 116 s.; 2 wyd. zaktual. – 2002, 1118 s.; 3 wyd. – 2007 [tutaj znajdują się też tabele deklinacji i koniugacji czeskiej].
- Józef Zarek, *Česko-polský, polsko-český kapesní slovník*, Wydawnictwo „Ex Libris” i Galeria Polskiej Książki, Warszawa 1998, 445 s.
- Józef Zarek, *Praktyczny słownik czesko-polski i polsko-czeski*, Wydawnictwo „Ex Libris” i Galeria Polskiej Książki, Warszawa 2002, 493 s.
- Mieczysław Basaj, Danura Rytel, *Słownik frazeologiczny czesko-polski. Skrypt dla studentów bohemistyki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1981, 344 s.
- Janusz Guziur, *Słownik rybacki czesko-polski*, Wydawnictwo Art, Olsztyn 1993, 96 s.
- Urszula Janus, Iwona Rajchel, *Podręczny słownik pedagogiki pracy (czesko-polski i polsko-czeski)*, Instytut Kształcenia Zawodowego, Warszawa 1981, 48 s.
- Halina Pietrak-Meiser, *Słownik frazeologiczny czesko-polski*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1989, 380 s.
- Marek Szałek, Jiří Nečas, *Czesko-polska homonimia. Czesko-polski słownik o identycznym lub podobnym brzmieniu oraz wyrazów o indyentycznym lub podobnym zapisie, lecz o odmiennym znaczeniu*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1993, 302 s.

Warto zwrócić uwagę także na inne pomoce do nauki języka czeskiego. Nie są one wykorzystywane przez pedagogów w nauczaniu czeszczyzny, ale chętnie korzystają z nich studenci, zwłaszcza na pierwszym roku nauki. Są to rozmówki polsko-czeskie. Bardzo bogaty zbiór rozmówek polsko-czeskich, wydanych w Polsce, świadczy także o dużym zainteresowaniu językiem czeskim nie tylko wśród studentów bohemistyki. Świadczy o tym także utrzymanie lektoratów języka czeskiego czy specjalizacji bohemistycznych, nastawionych głównie na osiągnięcie kompetencji komunikacyjnej w zakresie języka czeskiego, w ośrodkach, które ze względów kadrowych nie mogą prowadzić studiów licencjackich (por. wyżej).

W Polsce ukazały się następujące rozmówki polsko-czeskie:

- Edyta Czecková, *Rozmówki polsko-czeskie*, Wydawnictwo Astrum, Wrocław 2004, 217 s.
- Jiří Damborský, Alina Wójcik, *Mini rozmówki czeskie*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1981, 2 wyd. – 1985, 3 wyd. – 1987, 92 s.; 5 wyd. zmien. – 2000, 159 s., 6 wyd. – 2001, 7 wyd. – 2002, 8 wyd. – 2004.
- Joanna Kalamala, *Czeski: mini kurs językowy, rozmówki polsko-czeskie*, Level Trading, Czernica 2004, 94 s.
- Karolina Majchrzak, *Rozmówki czeskie*, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2006, 289 s.
- Karolina Majchrzak, *Rozmówki czeskie*, Krakowskie Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2008, 275 s.

- Jaroslav Müller, *Rozmówki czeskie*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1991, 396 s.
- Zdenek Smejkal, *Rozmówki czeskie*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1961, 2 wyd. – 1966, 3 wyd. – 1968, 4 wyd. – 1972, 318 s.
- Piotr Wrzosek, *Rozmówki polsko-czeskie*, Kram, Warszawa 2000, 166 s.

Dydaktyka bohemistyczna na studiach filologicznych posiłkuje się różnymi materiałami, niekoniecznie opracowanymi przez bohemistów. Mają one pomóc studentowi dokładniej zapoznać się z kulturą, geografią czy historią Czech. W tym przypadku często wykorzystywane są publikacje wydane w Czechach w języku czeskim (czy innym). Jednakże kilka takich opracowań ukazało się w Polsce. Zaliczmy do nich następujące prace:

- Sławomir Adamczak, *Czechy na weekend. Przewodnik turystyczny*, Pascal, Bielsko-Biała 2004, 271 s.
- Rob Humphreys, *Czechy*, tłum. T. Gieć, M. Bernacki, F. Koś, J. Szczupak, Pascal, Bielsko-Biała 1999, 398 s.
- Teresa Zofia Orłoś, *Czeskie odrodzenie narodowe i językowe*, Wydawnictwo Oddziału PAN, Kraków 2000, 85 s. [wydane w serii Nauka dla Wszystkich].
- Teresa Zofia Orłoś, *Język czeski*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Kraków 1974, 26 s. [wydane w serii Nauka dla Wszystkich].
- Ctibor Rybář, *Przewodnik po Czechostowacji*, tłum. z języka niem. Antoni Miller, Sport i Turystykę, Warszawa 1983, 445 s.
- Roman Heck, Marian Orzechowski, *Historia Czechostowacji*, Ossolineum, Wrocław–Warszawa 1969, 468 s.
- Zofia Tarajło-Lipowska, *Kapoań. O czeskim dla Polaków, być może mało zaawansowanych, ale mocno zainteresowanych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2000, 144 s.

Oczywiście, niektóre z wyżej wymienionych prac wymagają głębokiego zastanowienia, czy warto dziś z nich korzystać. Ale także głębokiego zastanowienia wymaga fakt, że nie ma czym ich zastąpić. Wydaje się więc zrozumiałe, że polska dydaktyka bohemistyczna posiłkuje się wydawnictwami czeskimi. Przykładem może być polska wersja podręcznika Heleny Remediosovej i Olgi Čechovej, *Chcemy mówić po czesku (język czeski dla początkujących). Cz. 1* wydany przez wydawnictwo Harry Putz (oryginalny tytuł: *Chcete mluvit česky? D. 1.*). Należy się jednak zastanowić nad koniecznością opracowywania innych pomocy dydaktycznych, które pomogłyby polskim bohemistom-pedagogom w nauczaniu języka czeskiego i byłyby skierowane do polskiego odbiorcy. Autorzy wielu prac czeskich bowiem najczęściej biorą pod uwagę anglojęzycznego odbiorcę ich podręczników. Jak to wygląda w poszczególnych ośrodkach bohemistycznych w Polsce?

Szczegółową charakterystykę polskich ośrodków bohemistycznych przedstawiają poniższe samodzielne artykuły, których autorzy są pracownikami danych uczelni. Prezentują oni „swoją” bohemistykę, wskazując na jej walory i perspektywy rozwoju.